

N:o 35.

Ank. till Riksd. kansli den 27 april 1891, kl. 2 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 3, 14, 101, 105 110, 129 och 136 §§ i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866.

Kongl. Maj:t har den 13 sistlidne mars till Riksdagen aflåtit en så lydande proposition, n:o 43:

»Med öfverlemnande af statsrådets och högsta domstolens i ärendet förda protokoll, vill Kongl. Maj:t härigenom, jemlikt 87 § regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga följande förslag till

L a g ,

angående ändrad lydelse af 3, 14, 101, 105, 110, 129 och 136 §§ i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866.

Härigenom förordnas, att 3, 14, 101, 105, 110, 129 och 136 §§ i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866 skola erhålla följande ändrade lydelse:

Bih. till Riksd. Prot. 1891. 7 Saml. 19 Häft.

3 §.

1 mom. Har jord, som hörer till by eller till hemman, deri två eller flera ega del, genom teg- eller storskifte i flera skiften blifvit lagd; vill den, som i sådant skifteslag eger ett eller flera hemman eller en eller flere hemmansdelar, laga skifte erhålla, hafve ock der vitsord till, utan att å teg- eller storskifte meddelad fastställelse eller eljest ingången och stadfästad förening må sådant hindra eller därför i vägen ligga.

2 mom. Ej må redan verkställd enskiftesdelning, som vunnit laga kraft, eller skifte, hvilket enligt Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 20 februari 1821 blifvit såsom enskifte ansedt och fastställdt, eller laga skifte, hvarå fastställelse meddelats, genom nytt skifte rubbas, utan så är, att alla, hvilkas rätt är af frågan beroende, derom åsämjas.

3 mom. Hafva genom verkställd sjösänkning eller annat större vattenafledningsföretag tillförene sankt egor undergått sådan förändring, att de kunna häfdas såsom åker, och möter för deras ändamålsenliga brukande hinder deraf, att vid förut verkställdt så beskaffadt skifte, som i 2 mom. omförmäles, egorna erhållit en för deras häfdande såsom åker olämplig indelning eller delvis lemnats oskiftade, då må, der tjenlig skiftesläggning ej kan genom egoutbyte beredas, nytt skifte, utan hinder af bestämmelserna i nämnda mom., kunna verkställas å dessa egor jemte den mark, som med dem ligger i det sammanhang, att dess intagande i den nya delningen är för beredande af lämpligt och redigt skifte oundgängligen nödigt. Bestrider någon delegare nytt skifte eller uppstår tvist angående omfånget af den mark, som bör i det nya skiftet ingå, behandlas ärendet efter stadgandet i 89 §.

4 mom. Mark, som vid skifte blifvit undantagen för delegarnes allmänna behof, må, utan hinder af bestämmelserna i 2 mom., skiftas, der någon delegare det begär och det finnes kunna ske utan de öfriges förfång.

5 mom. Har i Gotlands län, före den i följd af Kongl. Maj:ts nådiga beslut den 20 december 1850 derstädes verkställda indelning i skifteslag, laga skifte skett och omfattat allenast en del af egor, som enligt indelningen utgöra ett skifteslag, ege det skifte ej annan verkan än storskifte lagligen tillkommer.

14 §.

I det utfärdade förordnandet skall konungens befallningshafvande förbjuda delegarne, vid påföljd, som lag stadgar för missbruk af rätt i samfäld skog och mark, att efter verkställd gradering å de egor, som skiftas skola, flåhacka eller skumplöja och derefter bränna jorden eller bortföra matjord; äfvensom derest skog eller bränntorfmosse å egorna finnes, hvilket i skiftesansökningen anmälas bör, förordnandet skall innefatta enahanda förbud för delegaren att skog till afsalu eller svedjande och torfmosse annorlunda än till husbehof nyttja, innan skiftet blifvit afslutadt och tillträde af lotterne skett samt, derest ersättningen för ståndskog, plantering eller bränntorfmosse varder, jemlikt 101 §, genom förrättning efter skiftets afslutande bestämd, samma förrättning vunnit laga kraft eller, i händelse af besvär, ersättningen blifvit genom laga kraft egande beslut fastställd; och bör detta förbud, på samma gång som kungörelsen till förrättningens påbörjande, å predikstolen i den socken, der skifteslaget är beläget, uppläsas. Är skogen något bruk eller annan inrättning till understöd med timmer, ved eller kol anslagen, må under förbudstiden det vanliga skogsbeloppet af delegarne gemensamt efter hvars och ens egolott eller hemmantal i skifteslaget, till det anslagna behovet afverkas.

101 §.

Mister delegare jord, hvarå han skog fredat eller plantering gjort, och får i stället annan jord, derå ingen eller sämre skog eller plantering finnes; eller varder samfäld skog skiftad och finnes ej å alla lotterne lika god ståndskog, gånge jemväl derfor ersättning ut, efter ty som skäligt pröfvas. Sådan ersättning bör, efter föregången besigtning af skogens och markens beskaffenhet, företrädesvis bestämmas i penningar, att på vissa terminer betalas. Anses denna ersättning åter icke kunna utan olägenhet utgå i annat än skogsförnödenheter, bör den utsättas i visst antal såg- och byggnadstimmer, stafrum ved eller kolmilor, till afverkning på viss tid, högst tio år, för den eller de delegare, som lemnat sina sparda skogslotter och i stället fått afbrukad mark, eller eljest i ståndskog blifvit lidande.

Hvad nu är sagdt om skog och plantering, gälle i tillämplige delar jemväl om bränntorfmosse.

För ersättningens bestämmande skall landtmätaren enligt de grunder, som i öfverensstämmelse med 54 § beslutas, verkställa värdering och uppgöra liqvid mellan delegarne; dock må, der sådant i den ordning, nyss är sagdt, beslutes, med värderingen och liqvidens uppgörande anstå till dess skiftet i öfrigt blifvit fastställt; åliggande det i ty fall landtmätaren att efter kungörelse och kallelser, som i 22 och 23 §§ sägs, så snart ske kan efter nämnda tid verkställa den för ändamålet erforderliga förrättning.

105 §.

När skiftesmannen på marken utstakat och rörlagt skiftet, samt anvisat delegarne deras egolotter, vare han skyldig att mot lösen, som, i fall den ej genast erlägges, genom kronobetjeningen, på skiftesmannens requisition, uttagas bör, meddela delegarne alla under förrättningen förda protokoll och avslutade föreningar, jemte ego-, häfde- och delningsbeskrifningarne; och skall i protokollet upptagas samt särskildt delegarne härvid tillkännagifvas, att förrättningen är slutad, och att den dermed missnöjde eger, på sätt 129 § innehåller, sine besvär hos ordföranden i egodelningsrätten anmäla. Förenämnde handlingar skola, mot bevis, som skiftesmannen koncepthandlingarne bifogar, lemnas till förvar hos den delegare inom skifteslaget, som öfrige delegare dertill utse, och hos hvilken en hvar det åstundar, har öppet att handlingarne granska och afskrifter deraf taga. Försummar skiftesmannen att lemna protokoll och handlingar, efter hvad nu stadgadt är, ansvare såsom för tjenstefel samt gifve handlingarne ut vid nytt, på hans bekostnad dertill utsatt sammanträde; och hafve delegarne i ty fall att besvärstiden från denna sammanträdesdag beräkna.

Hvad nu är sagdt om skifte, gälle i tillämplige delar äfven om egoutbyte, så ock om förrättning, som för det ändamål, 101 § omförmäler, hållits efter skiftets avslutande.

110 §.

Den kostnad, som till skifte fordras, så till landtmätares och gode mäns aflöning, som till karte- och protokollslösen, äfvensom till handtlangning, skola, der ej annorlunda är särskildt stadgadt, alla del-

egare, hvilkas egor dervid ingått, gemensamt vidkännas, hvar och en eftersom han vid skiftet egolott njutit. Lika med skifteskostnad skall gäldas kostnaden för förrättning, som för det ändamål, 101 § omförmäler, hållits efter skiftets afslutande. I kostnad för annan landtmäteriförrättning, som flere rörer, tage en hvar, som deraf nytta hafver, del efter ty, som skäligt pröfvas.

129 §.

Är delegare missnöjd med skifte, vare sig i afseende på ego-graderingen, bestämde ersättningar, skiftesläggning, eller i öfrigt i någon af de delar, som icke, enligt 125 §, före skiftets fortsättning och fullbordande böra vara slutligen afgjorde; ege då öppet att, inom sextio dagar, räknade från den dag, skiftesmannen förklarat skiftet vara slutadt, samt protokoll och handlingar, efter 105 §, delegarne lemnat, sine besvär till ordföranden i egodelningsrätten ingifva.

Öfver verkstäldt egoutbyte, ehvad det skett i förening med laga skifte eller utan sammanhang dermed, så ock öfver förrättning, som för det ändamål, 101 § omförmäler, hållits efter skiftes afslutande, må, på sätt nyss är sagdt, klagan föras i de delar, som ej äro genom delegares förening eller godkännande af landtmätares och gode mäns beslut i behörig ordning afgjorde.

136 §.

Klandras ej skifte inom den i 129 § föreskrifne tid, bör skiftesmannen till egodelningsrätten, vid rättens nästa sammanträde, eller sist vid nästinfallande lagtima ting, karta och handlingar, för pröfning och fastställelse, ingifva; och har rätten att, innan fastställelse å skiftet meddelas, noga tillse och pröfva, att detsamma är lagligen beskaffadt, och bland annat äfven deruti, att egorna icke blifvit delade i flera skiften, än denna stadga i 87 § högst tillåter, utan att sådan hemställa hos egodelningsrätten skett, som i 88 § föreskrifven finnes. I annan händelse må någon fastställelse å skiftet icke meddelas, utan antyde domaren skiftesmannen, att i de olagliga delarne af skiftet nödige rättelser verkställa. Äro felen af större betydighet, insände domaren kartan och handlingarne till konungens befallningshafvande, som för-

anstaltar, att skiftesmannen i laga ordning varder under tilltal stäld. Finnes skiftet lagligen beskaffadt, då bör rätten detsamma till framtida efterrättelse fastställa, och bevis derom jemväl å kartan anteckna. I enahanda ordning bör förrättadt egoutbyte till pröfning och fastställelse befordras.

Har ersättning för ståndskog, plantering eller bränntorfmosse blifvit bestämd vid förrättning, som jemlikt 101 § hållits efter skiftes afslutande, och klandras icke förrättningen inom den i 129 § bestämda tid; åligge landmätaren att ofördröjligen till egodelningsrättens ordförande ingifva protokollet öfver förrättningen jemte alla förrättningen rörande handlingar.

Har vid skifte blifvit bestämdt, att ersättning för ståndskog skall af delegare i skiftet gäldas, skall egodelningsrättens ordförande ofördröjligen, efter det fastställelse å skiftet meddelats, låta i allmänna tidningarne tre gånger och genom konungens befallningshafvande i länskungörelserna en gång införa kungörelse, innehållande uppgift å den ersättning, som skall från hvarje egolott utgå, och de tider, på hvilka den skall betalas; är ersättningen bestämd vid förrättning, som jemlikt 101 § hållits efter skiftets afslutande, skall kungörandet ske efter det förrättningen vunnit laga kraft eller, i händelse af besvär, ersättningen blifvit genom laga kraft egande beslut faststäld. Kostnaden för kungörandet ersättes af skifteslaget och fördelas så, som angående skifteskostnader här ofvan sägs.»

Denna proposition har af båda kamrarne blifvit till utskottet hänvisad.

Propositionen är, såsom framgår af det utdrag af statsrådsprotokollet för den 31 sistlidne januari, som finnes bilagdt densamma, föranledd af en riksdagens skrifvelse den 2 maj 1888. Uti berörda skrifvelse anhöll Riksdagen, på anförda skäl, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i skiftesstadgan, att *dels* de s. k. skiftesliqviderna skulle, der ej delegarne annorlunda öfverenskomme, upprättas, efter det skiftesförrättningen i öfrigt vunnit laga kraft, och talan i fråga om samma liqvider särskildt fullföljas, *dels* ock mark, som vid skifte undantagits för delegarnes ge-

mensamma behof, finge, på derom af delegare framstald begäran, skiftas, så vida sådant utan öfrige delegares förfång kunde ske.

Vid ärendets föredragning i statsrådet den 31 januari anförde departementschefen, bland annat:

»Hvad först angår Riksdagens framställning, så vidt den afser sådan ändring i skiftesstadgan, att mark, som vid skifte undantagits för delegarnes gemensamma behof, må kunna, under de af Riksdagen angifna vilkor, utan samtliga delegares medgifvande skiftas, så synas de af Riksdagen åberopade och af landtmästeristyrelsen vitsordade förhållanden vara af beskaffenhet att böra föranleda bifall till framställningen i denna del. Ett tillägg i sådant syfte torde därför böra ske i 3 § skiftesstadgan.

Beträffande åter förslaget att de s. k. skiftesliqviderna skulle, der ej skiftesdelegarne annorlunda öfverenskomme, skiljas från skiftesförrättningen och upprättas först efter det denna vunnit laga kraft, så torde en sådan anordning icke såsom allmän regel kunna tillstyrkas. På sätt landtmästeristyrelsen erinrat, måste det anses föga lämpligt att fastställa skiftesplanen utan att i sammanhang dermed bestämma utflyttningskostnaden och dess fördelning, eller att verkställa egograderingen utan att tillika bestämma ersättningen för odlingskostnad eller för vanhäfd; och den tidsutdrägt och kostnad, som kan föranledas deraf att, i händelse den vid skiftet bestämda skiftesplanen icke vinner fastställelse, ifrågavarande liqvider komma att tariffva jemkning, äro i allmänhet icke af någon afsevärd betydelse. Endast undantagsvis är detta förhållandet, nemligen vid skifte af omfattande skogsområden eller bränn-torfmosar, då ofta nog särdeles tidsödande och kostsamma värderingar erfordras. I dylika fall kan det vara af vigt att förekomma, att den å värderingen och liquidens upprättande använda tid och kostnad varder i större eller mindre mån onyttig i följd af senare ändringar i sjelfva skiftet; och för nämnda undantagsfall synes mig därför den af Riksdagen föreslagna anordningen böra förordas. I likhet med landtmästeristyrelsen anser jag dock icke heller i dessa fall liquidens skiljande från sjelfva skiftet böra medgifvas utan att beslut derom fattas i den ordning, 54 § skiftesstadgan bestämmer.»

Vid granskning i högsta domstolen af det inom justitiedepartementet upprättade lagförslag förekommo emot detsamma åtskilliga anmärkningar hufvudsakligen beträffande redaktionen, och är det nu framlagda förslaget i öfverensstämmelse härmed affattadt.

Emot förslaget har utskottet icke något att anmärka, och får utskottet följaktligen hemställa,

att ifrågavarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 27 april 1891.

På lagutskottets vägnar:

C. A. Sjöcrona.

Reservationer:

af herrar *L. O. Larsson, F. Andersson* och *Näslund* emot 3 § 4 mom.
